

Magyar bal- és jobboldal: meghatározó kampánytémák és ideológiai törésvonalak

Kulturális és társadalmi különbségek

A magyar baloldal és jobboldal **kulturális értékrendje élesen eltér** számos kérdésben. A jobboldal jellemzően konzervatív, hagyományőrző szemléletű, míg a baloldal progresszívebb, liberálisabb társadalmi felfogású. **Vallás és szekularizmus** terén a jobboldal fontosnak tartja a keresztény hagyományok ápolását és akár az egyház erősebb közéleti szerepét (pl. kötelező hit- és erkölcsan oktatás bevezetése az iskolákban), ezzel szemben a baloldal a világnézeti semlegességet és az állam laikus jellegét hangsúlyozza. Hasonló a helyzet a kulturális identitás kapcsán is: a jobboldal a **nemzeti büszkeség** és hagyományok (népzene, néptánc, történelmi megemlékezések) ápolásában lát értéket, míg a baloldal **kozmetopolitább, nyitottabb** a nyugati kulturális hatásokra és a kisebbségek kulturális integrációjára ¹. Ez a különbség a földrajzi törésvonalak mentén is megjelenik: **Budapest liberális, progresszív közege és a vidék konzervatívabb értékvilága** közötti szakadék az elmúlt években tovább mélyült ¹. Míg a fővárosban egyre nő a progresszív értékrendűek aránya, a falvakban és kisvárosokban ezzel párhuzamosan nőtt a hagyományőrző, konzervatív szemlélet támogatottsága ¹.

A **családmodellek és szexuális kisebbségek** kérdésében is markáns az ellentét. A jobboldal a hagyományos családmódellet (férfi-nő házasság, több gyermek) tekinti követendő normának, és ellenzi az azonos neműek házasságát vagy örökbefogadását, míg a baloldal támogatja az **LMBTQ-jogok** kiterjesztését és a sokféle családmódellet elfogadását. Ezt jól mutatta a 2020-as **Meseország mindenkié** mesekönyv körüli vita: a jobboldali és szélsőjobboldali szereplők szerint a könyv „a gyermekek ártatlanságát veszélyezteti”, ezért egyes politikusok demonstratívan megsemmisítették azt „homoszexuális propaganda” felkiáltással ². Orbán Viktor miniszterelnök akkor azt mondta, **Magyarország toleráns és türelmes** a homoszexualitás tekintetében, „de van egy vörös vonal, amit nem lehet átlépni... hagyják békén a gyerekeinket!” ³. Ezt követően a Fidesz-kormány 2021-ben úgy módosította a gyermekvédelmi törvényt, hogy az lényegében betiltotta a homoszexualitás és transzneműség pozitív bemutatását kiskorúak előtt – a baloldali ellenzék és az EU ezt élesen bírálta, mondván a jogszabály „összemossa a szexuális kisebbségeket a pedofíliával” ⁴. A kormány viszont nemzeti szuverenitás kérdését csinált a témából, és népszavazást is kezdeményezett arról, engedjük-e „LMBTQ-propagandistákat be az iskolákba” ⁵. Mindezek a lépések a jobboldali tábor mozgósítását szolgálták egy **kultúrharcos kampányban**, míg a baloldal szerint a kormány ezzel csak eltereli a figyelmet a valós problémákról, és kirekesztő hangulatot kelt a kisebbségekkel szemben ⁶. Fontos társadalmi különbség még, hogy bár a magyar lakosság többsége bizonyos gazdasági kérdésekben baloldali (ld. később), **kultúrafelfogásban megosztott**: nagyjából egyenlő arányban vannak jelen a társadalmilag progresszív, centrista és konzervatív értékrendek ⁷. Példa erre, hogy a magyarok közel fele még 2022-ben is **szégyellné, ha meleg lenne egy rokona**, ugyanakkor **az abortusz legalitását ötből négyen támogatják** – vagyis a nemi egyenlőség és női önrendelkezés terén liberálisabb, míg az LMBTQ-elfogadás terén konzervatívabb a társadalom ⁸. A baloldal általában a „női jogok, választás szabadsága” mellett tör lándzsát (megtartva a jelenlegi abortuszjogokat), míg a jobboldali diskurzusban időről időre felmerül az abortusz szigorítása vagy a „hagyományos nemi szerepek” hangsúlyozása, bár ez utóbbi témában a Fidesz óvatos a társadalmi többség liberális álláspontja miatt ⁸.

Etnikai-kisebbségi ügyekben is látható különbség: a baloldal hangsúlyozza a **társadalmi integrációt és toleranciát**, míg a jobboldalon erősebb a **rendpárti, asszimilációs megközelítés**. Például a roma

kisebbség felzárkóztatása terén baloldali-liberális oldalon integrációs programokat, oktatási és felzárkóztatási támogatásokat sürgetnek, a jobboldalon viszont gyakran jelennek meg a szegregációt vagy a szigorú hatósági fellépést pártoló hangok (pl. "cigánytelepek felszámolása", "kötelező katonai jellegű nevelőintézet problémás fiatal romáknak" – ilyen jellegű ötletek). A közvélemény sajnos a jobboldal szemléletére fogékonyabb ebben: **a magyar emberek 72%-a nem hisz a romák beilleszkedésének lehetőségében** ⁹, ami jelzi, hogy a többség inkább szkeptikus vagy elutasító a romaintegrációval szemben. A baloldal számára ezért politikailag nehéz, bár elvi alapállásából fakadóan fontos a *roma integráció* ügye – ezt a témát a jobboldal sokszor demagóg módon "közbiztonsági problémaként" kezeli. Hasonló megosztó kulturális téma a **kábítószer-fogyasztás** megítélése: baloldali, liberális körök nyitottabbak pl. a kannabisz orvosi vagy akár rekreációs legalizálására, míg a jobboldal kategorikusan elutasítja ezt, a "drogellenes háború" retorikáját alkalmazva.

Lehetséges kampánytémák (kulturális):

- *Kötelező hitoktatás vs. világnézeti semlegesség az iskolákban*: A jobboldal támogatná a **hittanórák bevezetését** és az egyházi iskolák térnyerését, míg a baloldal szerint az oktatás maradjon mentes a kötelező vallási neveléstől.

- *Hagyományos családmódel vs. sokszínű családok*: Jobboldali kampánytéma lehet a "**gyermekvédelmi népszavazás**" és az **LMBTQ-ideológia távoltartása** az iskoláktól (lásd Orbán „*hagyják békén a gyerekeinket*" nyilatkozatát) ³. Ezzel szemben baloldalon témává tehető a **hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem**, pl. az azonos nemű párok jogainak védelme vagy a Budapest Pride támogatása.

- *Nemzeti kultúra vs. liberális kultúra*: A jobboldal számára fontos kampányüzenet a **nemzeti értékek védelme** – például kötelező himnuszéneklés az iskolákban, történelmi zászlók és címerek használata, vagy a "keresztény kultúra" alkotmányos védelme. Ezzel szemben a baloldal a **kulturális sokszínűséget** hangsúlyozná – több pénzt a modern művészetekre, filmekre, a sajtó- és szólásszabadság biztosítása a kultúrában, stb.

- *Kisebbségek és bevándorlók ábrázolása*: A baloldali kampánykártya lehetne "**Tolerancia program az iskolákban**" vagy **roma integrációs stratégia**, míg a jobboldal részéről ennek ellenpólusa a "**rendpárti roma felzárkóztatás**" (fegyelmező közmunkaprogramok, szegregált nevelőintézetek) vagy a "**NO GO zónák**" retorika lehet. Szélsőséges jobboldali kampányötlet: "*Gettók felszámolása erővel*", vagy épp "*bűnöző romák kitoloncolása*" – bár utóbbi alkotmányosan értelmezhetetlen, retorikai szinten előfordul.

- *Drogliberalizáció*: A baloldal részéről felmerülhet a **kannabisz legalizáció** kampánytémája (esetleg satirikus formában: "*Legalize Palinka and Cannabis – szabadság pálinkában és fűben*"), míg a jobboldal ehhez szembeállíthatja a "**Zéró tolerancia a drogokkal szemben**" kártyát, vagy akár satirikusan a "*drogos liberálisok rémképe*" kampányszöveget.

Történelmi-politikai törésvonalak

A bal- és jobboldal Magyarországon a **történelmi emlékezet és identitás** kérdéseiben is eltérő hangsúlyokat képvisel, ami több kampánytémát szolgáltathat. A magyar jobboldal identitásának fontos része az **antikommunizmus**: a Horthy-korszak konzervatív-nemzeti örökségét igyekszik rehabilitálni, miközben a kommunista múlt (1948–1989) bűneit és kudarcait hangsúlyozza. Ezzel szemben a baloldal történelmi önképe árnyaltabb vagy épp ellentétes: a Horthy-korszakot a társadalmi egyenlőtlenségek és a második világháborúba sodródás kora alapján negatívan ítélik meg, míg a szocializmusnak (különösen a Kádár-korszaknak) bizonyos vívmányait – szociális biztonság, teljes foglalkoztatás – részben elismerik. Persze a mai baloldal is elítéli az egypártrendszert és a diktatúrát, de *nem tekinti ördögtől valónak* a "baloldali" eszméket, szemben a jobboldallal, amely hajlamos minden baloldali kezdeményezést kommunista ármánynak beállítani. **Tradicionális ideológiai különbség** tehát, hogy ki honnan eredezteti politikai legitimációját: a jobboldal 1956 és 1989 antikommunista forradalmi hagyományára hivatkozik, a baloldal pedig 1945 antifasiszta győzelmére és a XX. századi szociáldemokrata jóléti állam eszményére is gyakran utal.

Trianon és nemzeti trauma: A történelmi törésvonalak közé tartozik az 1920-as trianoni békeszerződés megítélése is. A jobboldal számára Trianon a nemzeti fájdalom és igazságtalanság szimbóluma, melyet emlékezetpolitikájában központi helyre emelt (Orbán-kormány pl. bevezette a Nemzeti Összetartozás Napját június 4-én, és állampolgárságot adott a határon túli magyaroknak). Jobboldali kampánytéma lehet akár *“trianoni sérelmek orvoslása”* – szatirikusan túlzó formában ezt a mellékelt listában már meg is jelenítették: *“Háborút indítasz a trianoni területekért”* (ez nyilván groteszk ötlet, de a **revizionizmus vádja** gyakran éri a jobboldalt) ¹⁰ ¹¹ . A baloldal ezzel szemben a **megbékélést és az európai integrációt** hangsúlyozza, és kerüli a revizionista utalásokat – sőt, kritizálja, amikor a kormány a határon túli magyarokat *politikai célokra használja fel*. Például a 2010-es egyszerűsített honosítás (melyet egyébként a baloldal is megszavazott konszenzussal) utáni években a baloldali pártok szóvá tették, hogy a Fidesz **szavazatszerzésre használja** a külhoni magyarok szavazati jogát. Ez is kampánytémává vált: a jobboldal *nemzetellenességgel* vádolta a baloldalt, mondván *“elvenné a magyar állampolgárságot a határontúliaktól”*, míg a baloldal szerint csak a szavazati jog korlátozásáról lett volna szó bizonyos esetekben (pl. akik sosem éltek itthon).

Történelmi személyek és emlékművek: A két oldal között komoly viták folynak arról, hogy kit tekintünk hősnak vagy épp elítélendő történelmi figurának. A jobboldal részéről többször felmerült **Horthy Miklós kormányzó rehabilitálása** – alulról jövő kezdeményezésekkel Horthy-szobrokat avattak, illetve jobboldali körök méltatják Horthyt mint *“országmentő államférfit”*. A baloldal viszont hevesen ellenzi Horthy kultuszát, rámutatva felelősségére a II. világháborús tragédiákban. Az MSZP egy alkalommal **törvényben tiltotta volna meg Horthy-szobrok állítását** arra hivatkozva, hogy *“a Horthy-rendszer társadalmi igazságtalansága magyarok millióit taszította szegénységbe és cselédsorba, ezt a világot pedig csak avíttas konzervatív eszmék hirdetői kívánják vissza”* ¹² . Ez tipikus baloldali álláspont: a Horthy-korszakot *retrográd, feudálisztikus* kornak tartják, míg a jobboldal szerint *patrióta nosztalgia* övezi. A szobor- és utcanév-viták állandó kampánytémák: a Fidesz-kormány idején számos közteret neveztek át, **kommunista kötődésű neveket törölve** (pl. Moszkva tér → Széll Kálmán tér), ami a jobboldal szerint a *kommunista örökség felszámolása*, a baloldal szerint viszont sokszor öncélú történelemhamisítás. Ugyanez megfordítva: a baloldali városvezetésű önkormányzatok időnként a mai rezsimet kritizáló elnevezésekkel (pl. **“Szabadság (Freedom) tér”**, **“EU-sétány”** stb.) vagy köztéri alkotásokkal (Orbán-karikatúrák) üzennek – ez a jobboldal szemében provokáció.

A **kommunista múlt megítélése** is választóvonal: a jobboldal – élén a Fidesz – gyakran nevezi *“posztkommunistának”* a baloldalt (utalva arra, hogy az MSZP az MSZMP jogutódja volt), és hajlamos mindent a **Gyurcsány-Kádár-Kun Béla** folytonosságban láttatni. Ezzel szemben a baloldal arra mutat rá, hogy a Fidesz is sok tekintetben az egykori állampárt technikáit másolja (pl. egypárti túlhatalom, propagandamédia) – gyakori baloldali toposz az *“Orbán = új Kádár”* vagy épp *“Fideszkommunisták”* emlegetése ¹³ . Ez ugyan elsősorban retorikai csörte, de kampánytémaként mindkét oldal a másikat igyekszik **történelmi bűnössel azonosítani**: a Fidesz szerint a baloldal visszahozná a kommunizmust, a baloldal szerint a Fidesz autoriter rendszert épít, ami a diktatúrákat idézi.

A közelmúlt eseményei közül a **2006-os őszi beszéd és az azt követő tüntetések** emléke máig mérgező pont. A jobboldal számára 2006 az *“őszinte vallomás”* arról, hogy a baloldali kormány *“hazudott éjjel-nappal”*, illetve a tüntetések során történt rendőri túlkapásokat a mai napig felemlgetik. Jobboldali kampánykártya volt pl. a *“2006-os rendőrterror áldozatainak rehabilitációja”*, vagy a Budaházy-ügy (amikor is a jobboldal követelte a 2006 utáni ellenállók – akiket terrorcselekményért ítélték el – szabadon engedését ¹⁴). A baloldal ezzel szemben arra emlékeztet, hogy 2006-ban **szélsőjobboldali erőszak** is szerepet játszott a zavargásokban, és igyekszik Gyurcsány Ferenc akkori miniszterelnök *őszi beszédét* úgy beállítani, mint felelős igazságbeszédet, nem mint hazugság beismerését – bár ez kommunikációs védekezésük nem túl sikeres, a 2006-os eseményeket a mai napig a Fidesz használja a baloldal démonizálására.

Lehetséges kampánytémák (történelmi):

- *Horthy-kultusz vs. antifasiszta emlékezet*: Jobboldalon megjelenhet a **Horthy Miklós iránti nosztalgia** kampánytémaként (pl. *“Horthy-emlékév”* vagy szoborállítások támogatása), míg a baloldal erre reagálva a **tiltakozást** emelheti kampányüggé (pl. törvényjavaslat Horthy-szobrok ellen ¹²). Ugyanez pepitában: a baloldalon lehet szatirikus kampányötlet a **“Marx-szobrok visszaállítása”**, mire a jobboldal válaszolhat *“kommunistázó”* kampánnyal. (A csatolt listában mindkettő extrém példaként szerepelt már

¹⁵.)

- *1956 szelleme vs. 1919 öröksége*: A jobboldal kampánytémaként gyakran használja **1956 emlékét** (‘56 hősei, például Nagy Imre – igaz, őt is igyekeznek kisajátítani), illetve **1989-et** (a kommunista rendszer megdöntését). A baloldal is hivatkozik ‘56-ra, de kevésbé hitelesen a jobboldal szemében. A baloldal **antifasiszta identitása** részeként inkább **1945 (a náciizmus felett aratott győzelem)** és **1948-49 szociális vívmányai** kerülhetnek elő (pl. általános választójog, földosztás), bár ezek ma már nem erős kampányhívószavak. Szatirikus kártyákkal ezt meg lehet jeleníteni, pl. *“Tanácsköztársaság 2.0 – proletárdiktatúra visszahozása”* a baloldal karikírozására, vagy *“Új Horthy-korszak bevezetése”* a jobboldaléra.

- *Közterület-elnevezési háborúk*: Kampánytéma lehet egy városi önkormányzati választáson, hogy **milyen neveket viseljenek utcák, terek**. A jobboldal listáján ott lehet a *“kommunista utcanevek eltörlése”*, a baloldalon pedig pl. *“Orbán-rendszerhez köthető személyek (pl. Mészáros Lőrinc) ne kapjanak utcát”* – utóbbi persze szatirikus túlzás.

- *Emlékművek és emléknapok*: Ide sorolható a **Szabadság téri német megszállási emlékmű** ügye is: a Fidesz által 2014-ben felállított emlékmű (Turul-madár és Gábor arkangyal kompozíció) a jobboldal szerint a nemzeti szuverenitás mártírjainak állít emléket, míg a baloldal szerint relativizálja a magyar felelősséget a holokausztban. Baloldali kampányüzenet lehet az **“igazságos történelemábrázolás”** igénye (pl. *“ne állítsunk hamis emlékműveket”*), jobboldali pedig a **“nemzeti önbecsülés”** jelszava (pl. *“ne hagyjuk, hogy mások írják a történelmünket”* – utalva az EU vagy külföldi kritikákra).

- *Közelmúlt ügyei feletti perlekedés*: Ide tartozik a **2006-os események** felemlgetése kampányban. Jobboldalon konkrét kártya lehet *“2006 igazságtétele – Gyurcsány felelősségre vonása”*, míg baloldalon *“Vizsgálóbizottság a 2006 utáni bírói ítéletek elfogultságáról”* vagy szatirikusan *“Békés tüntetők meglövetése rendőrlovakon”* (utalva a túlkapásokra). Ezek nyilván kölcsönösen vádaskodó témák, amelyek inkább a másik hiteltelenítését célozzák, de a politikai játék részei maradtak.

EU- és külpolitikai viszonyok

Az elmúlt 10-15 évben talán az **EU-hoz való viszony** rajzolta ki a legújabb törésvonalat a magyar jobb- és baloldal között. Hagyományosan Magyarországon konszenzus volt a nyugati integráció mellett (2004-ben az EU-csatlakozást gyakorlatilag minden párt támogatta). Ám **2010 után** Orbán Viktor *“szuverenista”* politikát hirdetett: konfliktusos viszonyt vállalt az EU-val, és új szövetségeseket keresett Keleten (Oroszország, Kína, Törökország). Így a jobboldal mára az **EU-ellenes, Brüsszel-kritikus** retorika fő hordozója lett, míg a baloldali ellenzék nyíltan **EU-párti, nyugatos** álláspontot képvisel. Orbán híresen kijelentette 2012-ben, hogy *“a magyarok programja 2012-ben is úgy hangzik: nem leszünk gyarmat!”,* és hogy *“nem fogunk idegenek diktátumai szerint élni”,* utalva arra, hogy kormánya **szabadságharcot vív Brüsszel ellen** a nemzeti függetlenségért ¹⁶. Ez a retorika a jobboldal táborában népszerű, szatirikus kampánykártyaként akár *“Szabadságharc Brüsszel ellen”* vagy *“Nem leszünk újra gyarmat!”* formában is megjelenhet.

A baloldal ezzel szemben azt hangsúlyozza, hogy **Magyarország helye az Európai Unióban van**, és a Fidesz EU-ellenes politikája veszélybe sodorja az ország jövőjét. Bár Orbán nyíltan még nem hirdetett EU-ból kilépést (Huxitet), az ellenzék gyakran vádolja azzal, hogy ezt készíti elő. Közvélemény-kutatások is igazolják, hogy a magyar lakosság elsőprő többsége *még a Fidesz szavazói közül is sokan* EU-pártiak: **a magyar társadalom mintegy háromnegyede egy népszavazáson elutasítaná a kilépést**, még akkor is, ha Orbán kampányolna mellette ¹⁷. Ezért a baloldal számára kedvező terep az *“EU-párti többség”*

megszólítása. El is hangzott baloldali politikusoktól, hogy **népszavazással erősítsük meg EU-tagságunkat**, jelezve a Fidesznek, ne próbálkozzon a kilépéssel. A jobboldal erre reagálva kitart amellett, hogy *“fel sem merült a kilépés”*, ugyanakkor továbbra is szítja az EU-ellenes hangulatot. Szélsőjobboldali pártok (Mi Hazánk) nyíltabban EU-szkeptikusak is lettek, de a fő kormánypárt finom egyensúlyt tart: **látszólag EU-tagok maradnának, de harcolnak Brüsszellel** a jogállami és egyéb vitákban.

Migráció és határvédelem: Az EU-val való konfliktus legfőbb terepe a *migrációs politika*. Az **2015-ös menekültválság** óta Orbán Viktor a keményvonalas **migrációellenes** irány hangadója Európában. A jobboldal büszkén hirdeti, hogy **kerítést építettünk a déli határon**, és nem engedték át a *“Brüsszel által kvótában ránk erőltetett migránsokat”*. Ez a téma a Fidesz legerősebb kampányfegyverévé vált 2015 óta – a *“Megvédjük Magyarországot”* szlogen, a *“Stop Soros”* kampány mind erre épült. A magyar lakosság körében valóban kiemelkedően magas lett a bevándorlás-ellenesség: **Magyarország valósággal külön kategória Európában, az eleve magas idegenellenesség 2014 után az egekbe szökött** ¹⁸. A fideszes narratíva szerint *“az ellenzék betelepítené a migránsokat”*, míg ők megállították azt. A baloldal ezzel szemben inkább humanitárius és emberi jogi szempontból bírálta a kormány migrációs politikáját, de 2015-ben látni kell, hogy az ellenzék is meglehetősen megosztott volt e kérdésben, és óvatos: nem kampányoltak amellett, hogy **tömegével telepítsünk be menekülteket**, inkább csak a gyűlöletkeltést és egyes embertelenségeket (pl. a tranzitciónak körülményei) kritizálták. A jobboldal viszont mind a mai napig azt hangoztatja, hogy *“a baloldal Brüsszel parancsára betelepítést akar”*, szemben az ő *bevándorlás-ellenes patrióta* álláspontjukkal ⁵. Ez a téma változatlanul napirenden van: 2023-ban is, amikor az EU közös menekültügyi reformról döntött, a Fidesz itthon *“brüsszeli kényszerbetelepítésről”* beszélt, míg a baloldali politikusok szerint a kormány csak bűnbakot kreál, hiszen a rendszer nem jelent valós betelepítési kényszert.

Kelet vs. Nyugat, Oroszország és USA: A nemzetközi orientáció további aspektusa az orosz-ukrán háború és általában Oroszország megítélése. Hagyományosan a **magyar jobboldal oroszellenes** volt a szovjet megszállás emléke miatt, és a baloldalt szovjetbarátsággal vádolta. Az utóbbi ~10 évben azonban sajátos fordulat történt: Orbán Viktor szoros politikai és gazdasági kapcsolatot épített ki **Putyin Oroszországaival** (Paks II atomerőmű-bővítés orosz hitelből, orosz földgázmegállapodások, stb.), míg a baloldali pártok – különösen a 2014 utáni új generációs politikusok – egyértelműen **Nyugat-pártiak** és **Putyin-ellenesek** lettek. Így ma a Fidesz az *“oroszbárát”* bélyeggel illethető (bár ők ezt tagadják és csak pragmatikus érdekkövetésnek mondják), a baloldal pedig atlantista, az USA és EU szövetségese. Ez a különbség a 2022-es ukrajnai háború kapcsán csúcsosodott ki: a kormány *“béke párti”* retorikával valójában azt kommunikálja, hogy **ne küldjünk fegyvert Ukrajnának és ne szankcionáljuk Oroszországot**, míg a baloldali ellenzék támogatja az EU egységes fellépését Oroszországgal szemben és a segítségnyújtást Ukrajnának. A Fidesz ezt úgy fogalmazza meg kampányban, hogy *“a baloldal háborúba sodorná Magyarországot”*, míg ők megőrzik a békét – ez erőteljes, bár vitatott kampányüzenet a háború árnyékában. A külpolitikai irányultság így kampánytémává vált: **“keleti nyitás vs. nyugati elköteleződés”** dilemmaként jelenhet meg.

Az EU-val való viszály konkrét ügyei is kampánytémák. Ilyen például az **uniós pénzek körüli vita**: a jogállamisági mechanizmus miatt visszatartott EU-s támogatásokat a baloldal azzal magyarázza, hogy a kormány rendszerszintű korrupciója és jogsértései miatt büntetik az országot; a jobboldal viszont *“politikai bosszúnak”* állítja be, mondván *Brüsszel a bevándorlás elutasítása és az LMBTQ-lobbi visszaszorítása miatt zsarolja Magyarországot*. Orbán még azt is mondta egyszer, hogy *“Brüsszel úgy viselkedik, mint Moszkva tette velünk”*, utalva a szovjet időkre – a Fidesz médiában előfordult, hogy **az EU-t a “gonosz birodalmának” nevezték** egyes publicisztikák. Ez extrém példa, de jelzi, mennyire eltér a retorika: a baloldal az EU-t a *modernizáció, fejlődés és jogállam* garanciájának tartja, a jobboldal egyre inkább valamiféle *idegen elnyomó hatalomnak* festi le saját szavazói előtt. Ugyanakkor fontos hozzátenni:

az EU-tagság nyílt elutasítása továbbra is csak a politika peremén jelenik meg (Mi Hazánk egyes hangjai), a Fidesz óvatos ezen a téren, mert tudja, hogy a lakosság EU-párti ¹⁷ .

Lehetséges kampánytémák (EU/nemzetközi):

- *EU-tagság vs. szuverenitás*: Baloldalon pozitív kampánytéma a **“Maradjunk az EU-ban”** (akár népszavazás kezdeményezése az EU-tagság megerősítéséről), illetve az **euró bevezetése** a stabilitás érdekében. Jobboldalon ezzel szemben a **“Brüsszeli bürokraták megállítása”** jelenthet kampányüzenetet, vagy szatirikusan a **“Huxit előkészítése”** (pl. *“Kikérjük a nép véleményét: kell-e nekünk EU?”*). Bár a Fidesz nyíltan nem hirdet kilépést, egy kampánykártyán megjelenhet mondjuk *“Kilépünk az EU-ból, ha nem tetszik”*, ami a jobboldali bázist lelkesítené, a baloldalt pedig riadóztatná.

- *Migrációs kvóta vs. határkerítés*: A Fidesz kampánytémája marad a **“Határzár és stop-migráncs”** narratíva – pl. *“Megvédjük a határt, nem lesznek no-go zónák”*. Ehhez a baloldal szatirikusan állíthatná szembe, hogy *“Migránssimogató gyorstalpaló”* (ahogy a jobboldal vádolja őket), de valójában az ellenzék kampányüzenete inkább a **“emberi bánásmód és európai megoldás”** lehet (pl. közös EU határvédelem, a menekültkérelmek méltányos elbírálása). Szatirikus kártyaötlet: *“Minden faluba egy migránscsaládot telepít a baloldal”* – ezt a jobboldal gyakran állította az ellenzékéről, noha valós alap nélkül.

- *Keleti nyitás vs. nyugati szövetség*: A baloldal kampányban követelheti a **Paks II orosz hitel felülvizsgálatát** vagy leállítását, illetve a **kínai Fudan Egyetem** budapesti kampuszának elutasítását – ezek valós ellenzéki témák voltak (pl. ellenzéki népszavazási kezdemény Fudan ellen). A jobboldal ellenben dicsekedhet a **“keleti nyitás sikereivel”** (pl. kínai akkumulátorgyárak, keleti piacok megnyitása a magyar agrárexport előtt). Szatirikus formában megjelenhet pl. *“Belépünk a Eurázsiai Unióba az EU helyett”* mint jobbos kártya, vagy *“Peking nevet, Washington sír”* feliratú propaganda. A baloldalnál ennek párja lehet egy EU-zászlóval kampányoló kártya: *“Viszlát Kelet, maradjunk Nyugaton!”*.

- *Háború és béke*: 2024-ben is aktuális kampánytéma lehet *Ukrajna támogatása vs. semlegesség*. A Fidesz ebben a **“béke párti”** üzenetet tolja (valójában oroszbarát semlegesség), pl. *“Ne küldjünk fegyvert, ne sodródjunk háborúba!”*. Az ellenzék pedig a **“Nyugat hű szövetségesei vagyunk”** témát – pl. *“Támogatni kell Ukrajnát az agresszorral szemben”*. A jobboldal ezt azonnal kiforgatja *“háborúpártinak”*, de kampányban mindkét narratíva megjelenhet. Szatirikus kártyák: jobboldalon *“Orbán és Putyin világmegmentő terve”*, baloldalon *“Magyar Néphadsereg Kijevbe megy – Fidesz rémálma”*.

- *“Brüsszel vs. Budapest” konkrét ügyek*: Ide sorolhatók az olyan kampányötletek, mint **“Soros György kitiltása”** (a Fidesz oldalán – hisz ők éveken át sorosoztak, mondván a baloldal Soros zsebében van) és ennek párjaként a baloldalon egy **“Korrupciómentes EU-pénzek”** kampány, utalva rá, hogy Orbán oligarchái lopják el a brüsszeli pénzeket. Továbbá: a **“Stop Brüsszel”** konzultáció mintájára jöhetne a *“Stop Moscow”* konzultáció ötlete balról (hogy ne Oroszország befolyása alá sodródjunk).

Gazdasági és politikai-gazdasági témák

Gazdaságpolitikában a hagyományos ideológiai különbségek némileg összemosódtak Magyarországon, de azért vannak markáns bal–jobb ellentétek, melyek kampánytémaként is jól használhatók. **Elviekben** a baloldal a nagyobb újraelosztás, az állami szerepvállalás és a társadalmi egyenlőség híve, a jobboldal pedig a piaci versenyé, az alacsony adók és az egyéni felelősségvállalásé. Magyar sajátosság azonban, hogy a Fidesz egy **populista, etatista gazdaságpolitikát** valósított meg 2010 után, ami sok tekintetben nem felel meg a klasszikus jobboldali (pl. neoliberalizmus) sémáknak. Ennek ellenére a retorika szintjén a törésvonalak megvannak. A **baloldali tábor** (és a társadalom jelentős része) **piackritikus, államközpontú** nézeteket vall: a magyarok 56%-a gazdasági értelemben baloldalinak tartja magát (piackritikusnak), miközben a nyíltan piacpárti, jobboldali nézeteknek csak 11% a támogatottsága ¹⁹ . Vagyis paradox módon a Fidesz saját szavazótábor is elvárja az állami beavatkozást és gondoskodást sok területen ²⁰ . Ezt Orbán ki is használja: kormánya **rezsicsökkentést**, állami bérnöveléseket, 13. havi nyugdíjat vezetett vissza – olyan lépéseket, melyek tipikusan baloldali jóléti intézkedések, de a jobboldal a *nemzeti populizmus* keretében hajtja végre őket.

Ennek ellenére vannak olyan gazdasági témák, ahol a bal- és jobboldal eltér és vitázik: az **adópolitika** például ilyen. A Fidesz vezette be 2011-ben az **egykulcsos személyi jövedelemadót** (flat tax), mondván ez ösztönzi a munkát és igazságosabb. A baloldal viszont régóta bírálja ezt, mert aránytalanul a gazdagok járnak vele jól – követelik a **progresszív adózás** visszaállítását (többkulcsos adót, hogy a magasabb jövedelműek többel járuljanak hozzá). A közvélemény is inkább a baloldali álláspont felé hajlik: **a megkérdezettek 73%-a az egykulcsos adó helyett progresszív adózást szeretne** ²¹, vagyis a társadalmi igazságosság igénye erős. Ez simán lehet kampánytéma: a baloldal programjában szerepel is általában a **gazdagabbak nagyobb adóztatása**, míg a Fidesz büszkén hirdeti, hogy *“nem emelünk adót, egykulcsos adó megmarad”*. Sőt, a Fidesz gyakran azzal vádolja a baloldalt, hogy *“megszorításokat és adóemelőket tervez”* – visszautalva a 2006–2010 közti szocialista kormányok népszerűtlen intézkedéseire.

A **gazdasági nemzetstratégia** terén is különbség van: a jobboldal hangoztatja a **“nemzeti tőkésszótály”** építését és a stratégiai ágazatok magyar kézben tartását, míg a baloldal a **külföldi tőke bevonását, privatizációt** nem tartja ördögtől valónak. Orbán Viktorék sokszor bírálták a '90-es évek baloldali privatizációit, azt állítva *“a baloldal kiárúsította a nemzeti vagyont idegeneknek”*. Erre utal kampányszerűen például a csatolt listán a *“nemzeti vagyon egy részének értékesítése külföldnek”* ötlete, ami egy tipikus jobboldali rémkép (sőt extrém változata: *“a nemzeti bankot eladni a zsidóknak”* – ez a szélsőjobbos konspirációs antiszemita toposz meg is jelent a példák közt ¹⁵). A valóságban a Fidesz is adott el külföldieknek vagyonelemeket, de kommunikációjában ők a **nemzeti érdek védelmezői**. A baloldal ezzel szemben pragmatikusabban áll hozzá, mondván ha **befektetés jön az országba, az jó**, nem baj ha külföldi – csak legyen átlátható és ne a korrupciót szolgálja. Ezért baloldali kampánytemaként megjelenhet a **korrupció elleni harc**: az EU-s pénzek lenyúlása, az Orbán-közel oligarchák (Mészáros Lőrinc, stb.) gazdagodása állandó kritikájuk. A Fidesz ilyenkor visszavág, hogy *“bezzeg a baloldal alatt is volt korrupció”*, illetve hogy a baloldal *“csak külföldi érdekeket szolgál”*.

Szociálpolitika és jóléti rendszer: A baloldal és a jobboldal máshová teszi a hangsúlyt. A baloldal szerint erős **állami egészségügy és oktatás** kell – ebben még a társadalom túlnyomó többsége is egyetért: **82% támogatja a mindenki számára elérhető állami egészségügyet** és hasonló arány várja el az államtól az egyenlőtlenségek csökkentését ²¹. Orbán ugyan szóban sok szociális intézkedést megtartott vagy bevezetett (nyugdíjprémium, családi adókedvezmény, stb.), de közben **lerontotta a közszolgáltatásokat** – az oktatás és egészségügy alulfinanszírozott, centralizált, ami ellen a baloldal és civil szervezetek rendszeresen tiltakoznak. Tipikus kampánytéma a **tanárok béremelése**: baloldal támogatja, a kormány halogatja, az EU pénzekhez köti. A **rezsicsökkentés** viszont a Fidesz emblemikus lépése – az energiaárak hatósági korlátozását a baloldal eleinte szakmaiatlan lépésnek tartotta, de népszerűsége miatt mára egyik oldal sem merné eltörölni. Sőt, 2022-ben, amikor az energiaválság kiürítette a kasszát, a Fidesz részlegesen visszavont a rezsicsökkentésből, és az ellenzék ekkor *“rezsiemelésnek”* nevezve támadta a kormányt. Ez jól mutatja, hogy a populista gazdaságpolitika miatt a Fidesz sebezhető pontjait is kénytelen védeni kampányban – nem véletlenül próbálják mindig a baloldalra kenni, ha nekik kellemetlen intézkedést kell hozni (pl. *“Brüsszel miatt kell rezsit emelni”* kommunikációval).

Munka vs. segély: Ez egy másik ideológiai különbség látszólag. A Fidesz jelszava a **“munkaalapú társadalom”**, ennek jegyében szigorították a munkanélküli ellátást (3 hónapra csökkentve) és nagy közmunkaprogramot indítottak a tartósan állástalanoknak. A baloldal ezt kritizálta, mondván a **közmunka** gyakran csak látszatomegoldás, kiszolgáltatottá teszi a szegényeket a helyi hatalmasságoknak, és keveset fizet; valamint rövidebb álláskeresői járadék helyett ők hosszabb támogatást és képzési programokat sürgettek. Kampánytemaként ez úgy jelenhet meg, hogy a jobboldal büszkén hirdeti *“egymillió új munkahely teremtését”* (amit részben közmunka, részben külföldre vándorolt százezrek és a multik letelepedése hozott össze), a baloldal pedig *“megélhetési válságról”* beszél és arról, hogy sokan hiába dolgoznak, mégis szegények maradnak. A **minimálbér-emelés** is

olyan téma, amiben licitálni szoktak – a Fidesz rendszeresen emeli, de az ellenzék szerint ez nem elég, több kellene, vagy éppen adómentessé tennék a minimálbért.

Összességében a gazdasági ideológiai különbségek gyakran elmosódnak a populizmus miatt, de kampánytémaként felhozhatók **klasszikus baloldali vs. jobboldali toposzok** akár szatirikus formában is: pl. a jobboldal riogathat *“kommunista államosítással”*, a baloldal pedig *“vadkapitalista kizsákmányolással”*. A valóságban a Fidesz-kormány is államosított dolgokat (magánnyugdíjpénztárak 2010-ben, vagy mostanság az egyetemeken kuratóriumokba szervezése), de ezeket nem ideológiai alapon, hanem hatalmi-politikai alapon tette. A baloldal pedig a 2000-es években neoliberális reformokat is csinált (piaci biztosítók bevonása az egészségügybe – amit népszavazáson megakadályozott a Fidesz), szóval van átfedés. Kampányban mégis mindenki a maga szerepét játssza: *“baloldal = adóemelés, megszorítás, privatizáció”* vs. *“jobboldal = korrupció, oligarchák, szociális érzéketlenség”*.

Lehetséges kampánytémák (gazdasági):

- *Adópolitikai ütközet*: Baloldali kártya: **“Fizessenek a gazdagok – többkulcsos adó”**, ezzel szemben jobboldali: **“Adócsökkentés mindenkinek – marad az egykulcsos SZJA”**. Sőt, a Fidesz eddig is szívesen kampányolt aduásként az alacsony adókkal, például **Európa legalacsonyabb társasági adójával (9%)** – ezt kiemelhetik, míg a baloldal azt mondaná, ez csak az oligarcháknak jó.

- *Bér- és nyugdíjkérdések*: Mindkét oldal licitál: **“13. havi nyugdíj”** visszaadását a Fidesz már meglépte (a baloldal vette el 2009-ben a válságban, amit a mai napig felhánytorgat a jobboldal). Baloldali kampányígéret lehet a **“14. havi nyugdíj”** (szatirikusan, de ki tudja), vagy realitásban a **nyugdíjak értékállósága és differenciált emelése**. A Fidesz kampányolt 2022-ben a **teljes foglalkoztatással**, ezt továbbra is zászlajára tűzi. A baloldal ellenben beszélhet a **“kivándorlási válságról”** – hogy rengeteg fiatal ment külföldre a magasabb bérért Orbán alatt.

- *Privatizáció vs. állami kontroll*: Baloldali narratíva lehet a **“szakmai alapú egészségügyi reform magánbefektetésekkel”**, amit a Fidesz majd **“kórházprivatizáció és vizitdíj”** néven támad (emlékeztetve a 300 forintos vizitdíj népszavazásra 2008-ban). Jobboldali gazdasági kártya lehet pl. **“Stratégiai magyar cégek védelme a külföldi felvásárlástól”** – utalva arra, hogy ők visszavették a MOL és OTP egy részét magyar kézbe. Ezzel szemben a baloldal szatirikusan bedobhatná, hogy *“eladjuk az összes állami céget Sorosnak”*, reflektálva a jobboldal vádjaira. (A csatolt listában extrém példa volt a *“nemzeti bank eladása a zsidóknak”*, ami ennek antiszemita kifacsarása ¹⁵.)

- *Oligarchák és korrupció*: Ez a baloldal egyik fő támadási pontja. Kampánytémává tehető egy **“lex Mészáros”** törvény ígérete, ami visszaveszi az állami pályázatokat nyerő oligarchák privilégiumait, vagy egy **korrupcióellenes ügyészség felállítása** (Magyarország csatlakozása az Európai Ügyészséghez), stb. A jobboldal ezt a témát kerüli, inkább terel – vagy azt kommunikálja, hogy *“a baloldal is korrump volt”* (pl. *“Sukoró-ügy, 4-es metró-ügy”* felemlegetése a korábbi balos kormányból). Szatirikus jobboldali kártya lehetne pl. *“Börtönbe zárjuk Gyurcsányt az eltűnt 4-es metró milliárdokért”*, míg baloldali: *“El számoltatjuk a fideszes oligarchákat, vagyonelkobzás jön”*.

- *Infláció és megélhetés*: 2022-23-ban a **rekordmagas infláció** új törésvonal lett: a kormány árstopokkal próbálkozott (pl. hatósági ár a benzinre, élelmiszerekre), amit az ellenzék kaotikusnak és piactorzítónak tartott. Kampánytéma így az **árstop vs. piaci ár** dilemma: Fidesz nemzeti boltokat vizionált, baloldal inkább uniós forrásokból áfacskökkentést javasolt. Egyik oldal sem talált tökéletes megoldást, de kampányban a baloldal mondhatja, *“az orbáni infláció az egekbe szökött az unortodoxia miatt”*, a Fidesz pedig, hogy *“Brüsszel szankciói okozták az inflációt”*. Szatirikus kártyák ide: *“Szankciós brüsszeli kenyér 1000 Ft”* a Fidesztől, illetve *“Orbán-veszély: 27%-os ÁFA mindenre”* a baloldaltól. (Megjegyzés: 27% ÁFA Magyarországon a legmagasabb, és a baloldal szerint szociálisan igazságtalan – ők csökkentenék alapvető élelmiszereknél.)

- *Euró bevezetése*: A baloldal részéről gyakori téma, hogy **be kell vezetni az eurót**, mert az fegyelemre kényszerít és védi a fizetéseket az inflációtól. A jobboldal viszont szuverenitási okokból halogatja (plusz a gazdaság jelenleg nem teljesíti a kritériumokat). Kampányban ez megjelenhet így: baloldali szlogen

“Eurót a népnek, hogy ne értéktelenedjen a fizu!”, jobboldali pedig “Megőrizzük a forintot, mert az a függetlenségünk alapja”.

Források: A fenti elemzéshez a csatolt táblázat kampányötletein túl felhasználtuk több közvélemény-kutatás és sajtóelemzés adatait. Például a Policy Solutions 2022-es **Magyar Értéktérkép** kutatása kimutatta, hogy a magyar társadalom gazdasági értékrendjében balra húz (56% piackritikus) ¹⁹, és olyan érdekes attitűd-kombinációk jellemzők, mint hogy **73% preferálna progresszív adózást** az egykulcsos helyett ²¹, vagy hogy bár az emberek 50%-a nem fogadná el, ha meleg családtagja lenne, **80% mégis támogatja az abortusz szabadságát** ⁸. A kulturális törésvonal kapcsán a kutatás rámutatott a **Budapest-vidék értékrend szakadékra**, ami az utóbbi években nőtt ¹. A történelmi emlékezetvitáknál utaltunk arra, hogyan viszonyulnak a felek Horthy Miklóshoz és a Horthy-korszakhoz – erre példa, hogy az MSZP még 2013-ban törvényben tiltotta volna a Horthy-szobrokat, a “konzervatív eszmék avítása hirdetőinek” világát visszasírókat bírálva ¹². Az EU-ügyeknél Orbán Viktor 2012. március 15-i beszédéből idéztünk, miszerint “a magyarok programja 2012-ben is: nem leszünk gyarmat... nem fogjuk feladni függetlenségünket, nem élünk idegenek diktátumai szerint” ¹⁶ – ez jól megalapozta a későbbi unióellenes kampányokat. Ugyanakkor adatok bizonyítják, hogy a magyarok nagy többsége kitartana az EU mellett: egy 2023-as felmérés szerint **a társadalom ~75%-a szavazna a bennmaradásra** még akkor is, ha a kormány a kilépés mellett érvelne ¹⁷. A migrációs kérdésnél az Index cikke alapján hangsúlyoztuk, hogy **2015 után Magyarországon ugrott meg legjobban az idegenellenesség** egész Európában ¹⁸, ami a Fidesz masszív kampányainak hatása. Végül, a belpolitikai-gazdasági attitűdöknél ugyanez a Policy Solutions jelentés rámutatott, mennyire igénylik a magyarok a gondoskodó államot: pl. **82% ragaszkodik az állami egészségügyhöz** és nagy többség elvárja az állami szerepvállalást a szociális egyenlőtlenségek csökkentésében ²¹ – ebben a Fidesz retorikailag igazodik is (ld. rezsicsökkentés), míg a baloldal ennél is tovább menne bizonyos területeken (oktatás, egészségügy reformja). Mindezen témák megfelelő – sokszor **szatirikus** – találásban kiválóan felhasználhatók az “Az én kicsi pártom” játékokban új kampánykártyaként, hiszen jól leképezik a magyar politikai szekértáborok gondolkodását és visszatérő vitáit a kultúrától a gazdaságig. ⁸ ¹² ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸

²¹

¹ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁹ ²⁰ ²¹ Itthon: A magyarok többsége baloldali, hímsovinisza és a gyerekverést sem veti meg

https://hvg.hu/itthon/20221021_Magyarorszag_ertekterkep_2022_Policy_Solutions

² ³ ⁴ ⁵ ⁶ Meseország mindenkié – Wikipédia

https://hu.wikipedia.org/wiki/Meseország_mindenki%C3%A1g_mindenki%C3%A9

¹⁰ ¹¹ ¹⁴ ¹⁵ Az én kicsi pártom - temp.csv

<file:///file-7JcVnussjXH6CGQwXhYdRx>

¹² Horthy-szobor | hvg.hu

<https://hvg.hu/cimke/Horthy-szobor>

¹³ Orbánkádározás és fideszkomcsizás - a mi időnk

<https://www.amiidonk.hu/elemzes/orbankadarozas-es-fideszkomcsizas/>

¹⁶ Nem leszünk gyarmat!

https://2010-2015.miniszterelnok.hu/beszed/nem_leszunk_gyarmat_

¹⁷ huxit

<https://444.hu/tag/huxit>

18 Index - Tech-Tudomány - Magyarországon messze a legnagyobb a migrációellenesség Európában
https://index.hu/techtud/2019/04/26/magyarorszagon_messze_a_legnagyobb_a_migracioellenesseg_europaban/